

TRIGLAVA

LETO VI.

16. februarja 1953

ŠTEV. 111.

VOJAŠČINA

Stara reč je, da generali brez vojske malo pomenijo. Zato ni nič čudnega, če snujejo razne načrte, kako bi prišli do vojakov, da bi jim poveljevali. Iz Clevelanda poročamo o takih zamislih in govoricah. Ne smemo misliti, da so nameni generalov le sebični in da jih žene le oblastželjnost. Nedvomno je močna tudi požrtvovalnost in občutek dolžnosti, da po najboljših močeh branijo svet pred komunizmom. Nedvomno je ali pa še bo tudi za nje mesto v zapadni obrambi, če pride do najhujšega. Vprašanje je, kaj bi naj storili pred tem.

V Združenih državah, kamor je šlo mnogo beguncev, te vtaknejo v vojaško suknjo, ne da bi čakali, da postaneš državljan. Vedno manj je beguncev po DP taboriščih, katerim bi vojaščina prijala, ker bi jim v resnici prinesla izboljšanje položaja. Vedno bolj se begunci vživljajo v novih deželah in iz beguncev postajajo priseljenci. Pravice do znosnejšega življenja jim nihče ne sme zavidati ali oporekati v imenu namišljenega idealizma in domoljubja. Tako se krči število moč, ki bi drli pod zastave, kadar bi jih generali pozvali.

Slovenci nimamo generalov z bolnimi ambicijami. Vendar je vojaški duh tudi pri nas ponekod še močan, čeprav ne tako kot recimo pri Srbih. Slovensko četništvo je čas odnesel, a še se vzdržuje domobranski mit brez ozira na dejstvo, da so bili domobranci začasna obramba v začasnih razmerah. Potem je vedno nekaj moč, ki bi se priključili vojski, ki bi si nadela naziv jugoslovanska, ne da bi se vprašali, koliko je zares jugoslovanska in ne le srbska.

Ne škoduje razmiliti o morebitni udeležbi v begunski legiji, čeprav obstoja zaenkrat le v željah nekaterih, ali pri osvobodjevanju, če do tega kdajkoli pride. Na prvi pogled je jasno, da je položaj za Jugoslovane popolnoma drugačen kot n. pr. za Poljake. Odnosi med Titom in Zapadom niso sovražni in na Balkanu se pripravlja sporazum, ki bo preko Grčije in Turčije nujno prislonjen na Atlantski pakt. Nihče bi ne želel biti za to povsko hrano za prazen nič ali zato, da obvaruje južne Korejce pred komunizmom, a obenem utrdi komunizem druge vrste v svoji domovini.

Vojska ni sama sebi namen, temveč le kruto skrajno sredstvo za dosego političnih ciljev. Iti in biti ubit je surova stvar in brezciljna, če ima narod le žrtve in nobene koristi. Poljska izkušnja iz l. 1944 utegne biti silnopoučna prav za nas. Medtem ko se je poljski Drugi korpus boril za osvoboditev Italije, ko so poljski padalci umirali pri Arenheimu in so nemški flaki zbijali poljske letalce, je Poljska šla k vragu, ne da bi poljski vojaki mogli to preprečiti. Naša udeležba pod orožjem ne sme nikdar biti brez pogojev in brez jasnih ciljev. Vojaški poveljniki so le strokovnjaki na svojem ozkem področju, medtem ko jih morajo v širokih vprašanjih voditi odgovorni politiki. Le ti morejo sklepati o končnih ciljih in pri zaveznikih zastopati svojo državo. Predno bi prostovoljci vstopali v osvobodilno vojsko, bi morali skrbeti, da je politično vodstvo na mestu. To bi bilo tako v korist vsakega posameznika kakor celote in naroda. Nihče ne bo mogel pričakovati, da mu bo kdorkoli sledil in nosil kožo na prodaj, zato ker je bil pred toliko leti narodni poslanec ali tak ali drugačen predsednik. Zaupanje se je v dolgih letih omajalo. Tudi v tem primeru bi si ga moglo pridobiti le tako predstavnitvo, ki bi kar le mogoče zajelo begunce.

Če bi kdaj vabili jugoslovenske begunce v kakršnokoli posebno armado, je treba enodušno in odločno vprašati, za kaj bodo ti vojaki uporabljeni, kakšni so zapadni cilji glede naše domovine in kako misli Zpad doseči te cilje.

Če kdaj počti in pride do vojne, bodo mnogi begunci vtaknjeni v vojaške suknje kot drugi možje. Svoji domovini pa bodo koristili le, če bo ustanovljena posebna enota, na katero se bodo mogli sklicevati odgovorni politiki, ko bodo zastopali narodne koristi. Vsako zanašanje na tujce, naivnost ali lahkovernost se bo maščevala nad posamezniki in nad celim narodom.

SKUPNI NASPROTNIK

Naj bodo okoliščine novo nastalega Sveta za osvoboditev narodov Jugoslavije že kakršnekoli, dejstvo ostane, da imamo prvič v emigraciji skupen delovni forum, ki ga podpirajo prvaki vseh poglavitnih predvojnih političnih strank. Ne more nam biti v ponos, če je do tega prišlo na rehel ali močan namig Amerikancev. Nič bolj ni vredno ponosa, če je pospešila sporazum špekulacija o napadalnejši ameriški zunanji politiki. Ne Amerika, temveč domovina naj bi narekovala skupno delo in ne moremo se ponašati, če sami nismo že davno spoznali skupnega nasprotnika in skupne interese. Zanimiva se je spomniti na podoben poskus Amerikancev v letu 1950. Takrat so odnehali, ne da bi uspeli. Razlika je le, da so tedaj zbirali same prvake strank in iz vse emigracije. Po presledku treh let je bil dosežen skromnejši uspeh. Morda so se emigranti izučili, da je boljši vrabec v roki kot golob na strehi in da so prekljanja sicer običajen balkanski opravek, a neprimeren za tujce. Kakorkoli, led je prebit in Bog daj zdrave pameti in dobre volje!

Iz skromnega začetka se more razviti lepo skupno delo in lepše predstavništvo.

Ameriški vzorec more vzbuditi vest med begunci v Evropi. Ob Titovem obisku v Londonu se kaže revščina, ki ni znala združiti svojih pogledov in naporov za osvoboditev Jugoslavije. Angleški katoličani so se mnogo bolj zavzemali za nesvobodne Jugoslovane kot njihovi sonarodnjaki. Čeprav so jim le postranska skrb in se v prvi vrsti zanimajo za svojo in njihovo Cerkev. Niti molk in topo buljenje, niti razgrajanje in divji izpadi ne bodo ugodno vplivali na javno mnenje. Begunci bi bili lahko kaj več kot nemi gledalci, kadar gre za lastne kože in kože njihovih bratov.

KLIC TRIGLAVA

53, Bucks Hill, Chapel End,
Nuneaton, Warwickshire

Izhaja 1. in 3. ponedeljek v mesecu.

Zadnji meseci so nazorno pokazali, da angleško javno mnenje še zdale naj ni dobro poučeno. Pokazali so tudi, kako more dvigniti vihar in pritisniti na činitelje tisti del javnosti, ki ne dobrava titovščine

TITO NA VIDEZ POPUŠČA

V jugoslovanski skupščini bodo koncem meseca sprejemali zakon o verskih koncesijah, ki bo na papirju izboljšal položaj verstva. Zakon bo med drugim: - zagotavljal svobodno poučevanje verouka v cerkvah; - dovoljeval neomejeno število semenišč, v katera bodo smeli vstopati otroci že po končani redni šoli; - obljubljal državno podporo Cerkvam; - dovoljeval pobiranje denarja v cerkvah in s posebnim dovoljenjem tudi zunaj; - dopuščal poleg civilne tudi cerkveno poroko; - obljubljal jetnikom in bolnikom obisk duhovnika, kadar bi ga želeli. Ne dovoljuje, da bi Cerkev ustanovljala svoje šole.

Po dosedanjih skopih poročilih zakon ne uvaja kaj novega. Vse kakor pa daje lep videz, da podeljuje večjo svobodo. Prav verjetno je ta videz namenjen Zapadu in najbrže kot posledica nedavnega viharja, ga je povzročila napoved Titovega obiska v Angliji.

ZA SKUPNE KORISTI

Šepet o delovnem sporazumu nekaterih zastopnikov slovenskih, hrvaških in srbskih političnih strank v emigraciji, ki bivajo v Združenih državah, je v našem tisku začelo dobivati vidnejšo in določnejšo obliko. Tu mislim tudi na "glasove z one strani oceana", ki so bili omenjeni v uvodniku zadnje številke Klica Triglava.

Brez visoko zvenečih besedi in brez slavnostnih overtur so se sredi januarja zastopniki dveh slovenskih, ene hrvaške (HSS) ter treh srbskih strank zedinili in osnovali "Svet za osvoboditev narodov Jugoslavije". Ker v njem ni strankarskih voditeljev, zato ni mogoče govoriti o kakšnem "predstavnstvu" ali "narodnem", "državnem" in morda "zveznem odboru". Po skromnih vesteh sodim, da gre za koordinacijo osvobodilnih prizadevanj Slovencev, Hrvatov in Srbov (ter Macedoncev), ki bivajo v severni Ameriki. Ker je to po osmih letih prvi primer sodelovanja zastopnikov vseh poglavitnih predvojnih strank Jugoslavije, je po tolikih letih trpkih obtoževanj in izpadov neumestno preko noči pričakovati čudežev. Tekom dolgih mesecev bo to novo zavezništvo močno preizkušano in gotovo tudi z različnih strani napadano. Ako bo ta januarski poskus uspel, in če bo zdrava pamet prevladala nad čustvi in enostranostjo, potem ne vidim razloga, da ne bi ta newyorški svet postal kasneje zarodek širšega političnega nastopa svobodnih Slovencev, Hrvatov in Srbov ter Macedoncev. V pomanjkanju vsake deklaracije ali "poruke" tega novega združenja vidim moder znak, da naj bi novi zavezniki v konkretnem osvobodilnem delu, (ki je vsled skupnega nasprotnika vsem nam isto) iskali odgovorov na zapletena politična vprašanja, ki so jih doslej razdvajala. (ps)

Odmev v Londonu

(Od našega dopisnika)

Tukajšnji begunski politiki v glavnem pozdravljajo ustanovitev newyorškega osvobodilnega Sveta, kar zaključujem po tem, da je Jugoslovanski narodni odbor pisмено pozdravil akcijo in da je dr. Maček v kratkem času po vrnitvi dr. Krnjevića iz Amerike poslal v Svet štiri hrvaške zastopnike. Iznenadila me je le naglica celotne izpeljave in pa okoliščina, da je akcija omejena le na Združene države. To daje vzroka različnim ugibanjem: tako naj bi bil tavedelovni sporazum dosežen na namig nove ameriške administracije, ki da morda ne želi v pogledu Jugoslavije igrati zgolj na Tivoto karto, ampak imeti v rezervi tudi še tako skromno garnituro, ki ne bi rušila Jugoslavije. Morda imajo ta predvidevanja nekaj osnove, kajti Svet ni bil ustanovljen v okviru delovanja NCFE, ampak povsem ločeno. Tekom časa je politika Ameriškega Narodnega odbora za svobodno Evropo namreč čudovito soglašala z uradno politiko zunanjega ministrstva, kar je hili tudi vzrok, da NCFE ni nadaljeval s prizadevanji za sporazum svobodnih Jugoslovánov in da ni uredil radijskih oddaj "Svobodne Evrope" za Jugoslavijo.

ŠESTDESETLETNICA V PARIZU

Slovenski javni delavec g. Fran Erjavec je 10. februarja dopolnil šestdeset let. Mož, ki je iz levega krila prešel na desno, iz jugoslovansko usmerjenega pisca postal zagovornik samostojne slovenske države nato pa se spet vrnil v jugoslovanski okvir, da s peresom gradi mostove med južni mi Slovani. Zgodovinar, ki je sprevidel, da more le kot politično nezvezan stvarno obravnavati slovensko politično zgodovino.

Kot novopečeni učitelj je bil še v vojaški suknji, ko se je 1917 pri družil socialdemokratskemu Prepeluhu in Lončarju ter se z njima uprl stran kinemu centralističnemu programu, kar je privedlo kasneje do njihovega izstopa iz stranke, a obenem tudi do njihovega osebnega razhoda. 1921 je vsa trojica sodelovala pri avtonomistični izjavi kulturnih delavcev. Erjavčeva pot skozi socialne ustanove v Ljubljani in Beogradu ga končno pripelje na desno krilo, ko 1924 prevzame uredništvo "Ilustriranega Slovenca" (do konca, 1932), in v dobi šestojanuarske diktature v konfinacijo na Kasovo polje, kjer je izkoristil čas za študij komunizma. Do vojne je nato služboval v prosvetni službi (Beograd in Ljubljana), Italijani pa so (Zaključek na 6. strani)

BORILI BI SE RADI

Cleveland 31. januarja. (Od našega dopisnika)

Na poti v Chicago se je te dni mudil v Clevelandu gen. Miodrag Damijanović, predsednik "Udruženja boraca kralj. jugosl. vojske 'Draža Mihailović'", ki združuje okoli 2000 bivših četnikov po različnih državah in kontinentih. Pripotoval je iz Nemčije, kjer sicer stalno prebiva, stroške njegovega obiska pa bodo nosili člani Udruženja v Sev. Ameriki.

Dasi pripisujejo generalovemu trimesečnemu bivanju v Združenih državah predvsem željo, da bi osebno spoznal in povezal bivše borce, predvidevam, da g. Damijanović ne bo opustil te prilike, da ne bi razgovarjal z različnimi jugoslovanskimi politikami. Baje naj bi razpravljali o stališču jugoslovanskih beguncev do ustanovitve begunske Osvobodilne armade, če bi kdaj do nje le prišlo. Je morda to imel v mislih general, ko je izjavil radovednim clevelandskim časnikarjem v hotelu Olmsted, da se "pravljamo za bodoče"?

Evropska osvobodilna vojska

V marcu lanskega leta je bil tedanjemu poveljniku oboroženih sil severnoatlantskega pakta gen. Eisenhowerju predložen načrt za ustanovitev osvobodilne armade, ki naj bi jo sestavljali begunci iz srednje in vzhodne Evrope. Tri mesece kasneje je ta načrt branil pred ameriškim Kongresom g. Armstrong, poslanec iz Missourija. Zanj se je zavzel tudi poslanec g. Kersten, ki je že v avgustu 1951 dosegel izglasovanje sto milijonov dolarjev v okviru "Zakona o medsebojni varnosti" za begunce iz srednje in vzhodne Evrope. Po zavzemanju poslanca g. Kerstena naj bi bila ta vsota, ki je še do danes nedotaknjena, uporabljena za ustanovitev begunske vojske.

General Anders, ki je s sedmimi drugimi bivšimi poveljniki predložil zgornji načrt, predvideva, da bi bilo mogoče zbrati armado 120.000 vojakov. Od tega naj bi Poljaki prispevali 70.000 mož, Čehi in Slovaki pa zaenkrat do 20.000 vojakov.

Pomen begunske vojske

Poleg propagandnega pomena, ki bi bil gotovo močan v satelitskih državah, bi takšna vojska mogla koristiti tudi zavezniškim silam v Nemčiji in Avstriji, ker bi razbremenila njihove lastne vojake. Obenem bi takšna armija služila kot magnet, ki bi brez prestanka vabil vojaške begunce iz satelitskih vojska in s tem moralno in stvarno slabil sovjetsko napadalno moč. V slučaju vojne pa bi satelitske vojske zaradi tega predstavljale še bolj nezanesljiv element.

Vprašanje Jugoslovanov

Kakorkoli naj se že ocenjuje ta načrt osmih generalov, jasno je, da zavzemamo begunci iz Jugoslavije v obstoječih prilikah in mednarodni situaciji poseben položaj zlasti v pogledu oboroženih osvobodilnih oddelkov. Istočasno, ko Anglija in Amerika podpirata Tita in ga s tem ohranjata na oblasti, vendar ne moreta v emigraciji ustanavljati oboroženih enot, ki naj bi se borile proti jugoslovanskemu rdečemu diktatorju.

To je moral imeti v mislih general Damijanović, če so točne govornice, da naj bi po Damijanovičevi zamisli Poljaki in Jugoslovani sestavljali skupno "legijo", ki bi tako kljub političnim težkočam omogočila tudi jugoslovanskim prostovoljcem udeležbo v osvobodilni vojski.

Vojska in politika

Kaj porečejo na vse to srbski, hrvatski in slovenski politiki? Dasi je njihov vpliv na begunce zaenkrat stvar ugibanja, bi gotovo takšna vojaška akcija privabila več prostovoljcev kot pa če bi se oglasil samo gen. Damijanović. Vsaj v hrvatskem in slovenskem pogledu je to zelo jasno.

Dober mesec je od tega, ko je Srbski centralni narodni odbor pozdravil "idejo o ustanovitvi takšne legije" jugoslovanskih prostovoljcev, toda da je zahteval individualnost srbskih edinic, ki se ne smejo mešati z drugimi narodnostmi, in pa uporabo teh srbskih vojakov zgolj za osvoboditev Jugoslavije. Obenem je postavil pogoj, da se bistvena vprašanja rešujejo sporazumno med zavezniškim vrhovnim poveljstvom, pod katerega bi spadala srbska edinica, ter predstavniki srbske emigracije.

GOVORE O TITU

London, 10. februarja. Od našega dopisnika.

Le nekajkrat na leto se pripeti, da izide knjiga, ki je deležna splošne pozornosti v časopisih. Založniki knjige TITO SPEAKS (Tito govori) so si včeraj nedvomno meli roke od zadovoljstva. Knjiga je izšla in skoro vsi dnevniki so ji izkazali pozornost. Vladimir Dedijer, ki jo je napisal, Titov novinarski izvedenec, je živel na Zapadu, se zanima za angleški nogomet in zna zadeti pravo žilico pri pisanju v angleščini. Potrudil se je in uspelo mu je napisati za Angleže zanimivo in privlačno knjigo. Ni Tito zanimiv sam po sebi ali zaradi Jugoslavije toliko kot zaradi spora z Moskvo. Pripovedovanje o usodnem razpletu med Moskvo in Beogradom je na peto. Črni oblaki so se zbirali nad Centralnim komitejem KPJ, ko so se odločali za prelom in grom Titove jeze je treščil na tiste, ki so se oglašili proti. Opisi razgovorov s Stalinom, ko je še sijala njegova milost, so zanimivi. Prikazuje ga kot slabo ukročenega medveda, ki često zarenči in sem in tja komu stare glavo. Posebno ugaja opis razgovora med Kardeljem in Stalinom, ki je deval v nič carinske unije na splošno in Benelux še posebno, češ da je v njem le Belgija in Luxemburg. Kardelj je pri pomnil, da tudi Nizozemska, saj Be-ne-lux pomeni te tri dežele. Stalin je vzrožil: "Če jaz pravim ne, pomeni NE!"

Branje za Angleže

Ti odnosi v višjih komunističnih svetih, intimna opazovanja iz Kremlja, podoba današnjega velikega sovražnika svobodnega sveta - vse je za Zapad pomembno in privlačno. In temu posvečajo časopisi največ pozornosti, mnogi celo v glavnih člankih. Ostalo prežvečijo in izpljunejo mimgrede. Tito je po njihovem junak, političen in vojaški; domoljub v njem je premagal revolucionarja (g. Hugh Seton-Watson v MANCHESTER GUARDIANU), toda težko bi rekel, da so ocenjevalci knjige Titu naklonjeni. Ne pozabljajo, da je komunist. A iz vsega izide Tito s slavo edinega moža, ki se je uspešno sprl s Stalinom in ostal živ. Knjiga se prične z nekoliko romantičnim opisom mladih let, nadaljuje z zgodnjo komunistično dobo in šolanjem v Moskvi. Že omenjeni MANCHESTER GUARDIAN opozori na lahkoto, s katero preide preko takratnih čistk, v katerih je bilo pospravljeno tudi tedanje vodstvo KPJ in je Tito postal sekretar. Okrog 100 strani je posvečenih vojnim letom in "osvobodilni vojni". Lord Norwich, bivši konservativni minister Duff Cooper, se v DAILY MAILU igra z besedo partizan ("Partisan" prvotno pomeni v angleščini "pristaša stranke, skupine itd.; posebno takega, ki kaže nespametno vdanost"): Ker je knjigo pisal "partisan", je pač ne moremo vzeti za zgodovino. Najbolj si privošči Titovce g. Randolph Churchill v DAILY TELEGRAPHU, ki nima prostora, da bi opozoril na vse netočnosti. Med temi je bajka, da imajo komunisti zaslugo za puč 27. marca. Toda tega ne jemlje prehudo, kajti "jugoslovanski komunisti so zelo zaposleni, da se oduče mnogih naukov", ki so jih preje prevzeli in ne moremo pričakovati izboljšanja naenkrat. - Videli bomo, kaj bo povedal g. Maclean v SUNDAY TIMESU, ki je napovedan za to nedeljo.

Konec knjige je zasoljen z opevanjem titizma in modrovanjem, da bodo tudi ostali sateliti in Kitajska preje ali sleje našli pot izpoč Sovjetskega jarma, ker jim sveti lepi zgled Jugoslavije. To modrovanje je sladka pesem za zapadna ušesa. - Knjiga izide tudi v Italiji.

V obrambi msgr. Stepinca

Angleški katoličani se medtem resno pripravljajo na Titov obisk. Mnogo dela in posvetovanj se vrši v ozadju. Pred kratkim so izdali knjižico "Tito in Katoliška Cerkev" na 36 straneh, s kardinalom Stepincem na naslovni strani. Kardinal Griffin piše v predgovoru, da "ne bomo nehalno zahtevati, naj bo v tej nesrečni deželi Cerkvi vrnjena svoboda... Knjižico... bodo pozdravili tudi mnogi, ki niso iste vere s kardinalom Stepincem, a so zaskrbljeni zaradi svoboščin, ki jih jamči Listina Združenih narodov, katero sta tudi podpisali Jugoslavija in ta dežela."

Knjižica po točkah zavrača obtožnico proti msgr. Stepincu, po kateri je bil obsojen oktobra 1946. (1) Z ustaško-križarskimi tolpmi ni imel nobene zveze. (2) Kolaboracija z okupatorjem in podpiranje Ustašev je bi-

lo tako, da ga je partizanski medvojni radio hvalil zaradi protinacističnih pridig in se je Paveličeva vlada pritoževala v Vatikan nad njegovim "strogim zadržanjem" proti režimu. (3) Prekrščevanja Srbov v katoličane so bila poskus rešitve pred grozotnimi ustaškimi pokolji pravoslavni; dr. Stepinac je stal pred izbero, da olajša cerkvena določila ali pa da prepuusti usodi mnoge žrtve, ki so prosile za sprejem, da si s tem rešijo življenje. (4) Za vojaškega vikarja Ustašev dr. Stepinac ni bil potsvaljen. A tudi vojaki, ki se bore na krivični strani, so potrebni dušnih skrbnikov. (5) "Katoliški List", ki je delal propagando za ustaše, je često napadal tudi nadškofa. (6) Ob koncu vojne je sprejel arhive hrvatskega zunanjega ministrstva pod pogojem, da jih preda novi oblasti, kar je storil. Vse te točke so podprte z dokazi.

Knjižica nadalje obravnava odnose med Jugoslavijo in Sveto stolico, katera je že pred vojno pazila, da se ne bi reklo, da zastopa italijansko politiko. V nasprotju s prijazno vatikansko politiko je bila italijanska država sovražna do Jugoslavije, je zatirala manjšine in preganjala slovenske in hrvatske duhovnike na Primorskem. - V dodatku so besedila nekaterih dokumentov, pastirskih pisem in spomenice jugoslovanskih škofov, ki je bila poslana Titu prvič v lanskem septembru in drugič po januarjem sestanku med Titom in škofi.

Dobro je videti v katoliški brošuri vpleteno obsodbo ustaških groze dejstev in italijanskega nasilja. Spet opazimo, da nasprotovanje Titovega obisku ni izraz sovraštva do Jugoslavije, temveč naklonjenosti do njenih narodov.

SRBO-KOMUNIZEM

Ni se čuditi, če se zaleti proustaški HRVAT, glasilo Hrvatov v Vel. Britaniji, in ozagrebškem komunističnem kongresu zapiše, da je "od Tita pa vse ostalo bilo v duhu srbo-komunističnega razpoloženja" ter da je bil podan "jasen in neizpodbiten dokaz, da je tov. Tito s tisto neznatno skupnico hrvatskih izrodov navadna igračka v rokah srbskih komunistov".

Presenetilo pa je pisanje sicer resne SLOVENIJE, glasila slovenske katoliške skupnosti, da je pobegnil v Trst Kemal Hasanov, poveljnik jugosl. obmejne straže na meji proti Italiji. Ali ne bi mogel kak demokratično usmerjeni Macedonec ali pa Srbijanec podobno oponesti SLOVENIJI (in Slovincem?), kot je to storilo slovensko katoliško glasilo s komentarjem: "Ime, ki je običajno v Bosni in v nekaterih predelih Stare Srbije, pove, kdo zapira Slovincem pot v svobodo"? Težko je vseppek valiti krivdo na muslimanske graničarje na laško-jugoslovanski meji kot tudi na slovenske obmejne stražnike na jugoslovansko-grški meji. Enim kot drugim pomeni upor vsaj veliko tveganje, prepričani pa smo, da ti in oni ne ljubijo komunizma. Novoletni pozdravi slovenskih vojakov iz Bitolja v. POROČEVALCU n. pr. še ne pomenijo, da so ti Slovenci odurni komunisti.

=====

(Šestdesetletnica)

ga kaj hitro poslali v internacijo, kjer je bil osvobojen od Angležev. Nato je do 1947. bil v Rimu, potem pa v Franciji kot poljski delavec. Zdaj živi v pariškem predmestju pod gostoljubno streho očetov frančiškanov.

Erjavčevo publicistično delo se začenja z uredništvom "Naših zapiskov" ki jih je izdajal s Prepeluhom in Lončarjem. Od zamišljene zbirke 40 zvezkov "Slovenskih pesnikov in pisateljev", ki jo je urejal s Pavlom Fleretom za študirajočo mladino, je izšlo le 8 knjig. Iz člankov o Slovincih, ki jih je pisal v Beogradu za Srbe, je nastala 1923 knjiga "Slovinci", ki je predelana in dopolnjena izšla 1940 kot "Slovenija in Slovinci". Urejal je revijo "Socialna misel". Na pobudo dežel. glavarja Šukljeta in Ivana Prijatelja se je lotil slovenske politične zgodovine ter objavil "Pregled socialističnega gibanja med Slovinci" ter za 30-letnico Prosvetne zveze napisal "Zgodovino katoliškega gibanja na Slovenskem". Pripravil je dve študiji o kmečkem vprašanju pri nas, objavil "Komunizem in komunistična Rusija" kot plod konfinacije na Kosovem. 1945 je začel preučevati slovensko komunistično revolucijo, vendar pa je zašel v enostranost, očitvidno pod vplivom okolja (bil je podpredsednik Akcijskega odbora za slov. državo) Zgrešeni članki v "Obzoru" so ga vsekakor izučili in poslali na pot neodvisnega javnega delavca, zgodovinarja, ki le kot tak v človeško možni meri more stvarno obdelati slovensko politično zgodovino, kateri se je zdaj posvetil. Razpravi v "Slovenski besedi" in "Glasu kanadskih Srbov" spada ta v to njegovo zamisel.

J o a v n o m n e n j e

Strašilo: G.urednik! Menda se ne motim, če smatram za strašilo v Strasburgu ne profesorja, ampak študente, oziroma sovraštvo in omejenost ki so jo pokazali. V črevah se običajno nahaja blato in le izjemoma klobase. Črevasti stavek, ki sta ga študenta sestavila za zaključek svojega pisanja, ni izjema, temveč je poln prvega.

D.M.

G.urednik! Kazalo bi vprašati g.F. Jezo, glavnega urednika samoslovenske "Stvarnosti in svobode", kateri vrug ga je premotil, da je sprejel v uredniški odbor "nekoč Slovence" Boruta Žerjava. Pa se menda ja ni g.Žerjav vtihotapil v veleslovensko "Stvarnost" zato, da bi ji izpodjedal osnovo in počasi zbornik prepekljal v srbske vode? Dosedanje številke revije in zbornika vsaj niso pokazale, da bi g.Žerjav uspel... Si cer pa pomilujem g.Jezo, da mora Žerjavove članke za natis prevajati v slovenščino iz srbskega jezika, "ki ga edinega sploh še govori!"

J.S.

G.urednik! Ali mora res povsod zavist zagreniti uspeh Slovence, ki doseže položaj, kot profesor v Strasburgu, ki bi nam vsem lahko bil v ponos? Zakaj običajne tožbe, da se Slovenci težko uveljavimo? Bil sem po mnogih kampih in čeprav je bilo malo Slovencev, sem jih pogosto našel na vodilnih položajih. Dosegli so jih le po lastnih zaslugah in ne priprošnjah drugih. Slabo služijo slovenski zavesti tisti, ki nas devljejo v nič s stalnim jokanjem. Slovenski študenti naj mislijo, da po njih sodijo Slovenci in če jim po študiju ostane preveč časa, naj si ga preganjajo s častnejšimi opravki kot je obrekovanje.

L.J.

Stvarnost: G.urednik! Da z g.V.F. ne bova zašla na stranpot, bi ga rad ponovno vrnil na osrednjo točko, ki sem jo poudaril v pismu KT 107. To je bila: pomanjkanje vladinega programa, ki bi moral ugotoviti cilje njene politike. - Ko so se odločili dogodki bližali naši domovini, so se plačani ministri v Londonu ali Kairu natezali okoli besedila vladine resolucije, programa. Zedi-

nili se niso niti tedaj, ko jih je britanska vlada pozvala, da izrazi-jo jugoslovanske vojne cilje. Na tem je ena od vlad tudi padla. - Poudarim, da sem to vladno resolucijo omenil samo v zvezi z "izgubljeno bitko na političnem polju". V tem pogledu so bili komunisti v odločilnem času pred nami in to je seboj povleklo vse tiste posledice, ki so kasneje privedle do političnega zloma, ki je v mednarodnem pogledu bil odločilen.

Meni tak zgoraj omenjeni program vlade ni poznan. Vesel pa bom in preklical bom svoje zaključke, če ga morda g.V.F.kje odkrije. Š.

Ministri: G.urednik! Ob pismu g.VF ki se vam laska, da ste izjema v emigrantski žurnalistiki, so se mi "plačani ministri" skoraj zasmilili, če res nimajo prilike za obrambo. Pomislil sem in glej: vedno je na razpolago dr.Kreku recimo "Slovenija", dr.Krnjeviću "Hrvatski glas", g.Jovanoviću "Poruka". Celo zloglasni g.Cvetković najde čas in denar, da izdaja pamflete. Podobno bi mogli pokazati možnost izražanja najbrže vsem glavačem. Toda splošno razširjeno in zagovarjano je mnenje, da še ni čas govoriti, da je sploh bolje molčati in končno, da javnost sploh nima pravice vedeti o političnih dogajanjih. To, kot bo vsem jasno, je prav nasprotno smislu demokracije, a bojim se, da med politiki prevladuje. Ž.M.

Pa se dajmo: G.urednik! G.Lavec v Razgledih premalo pomisli na resnične prilike na Tržaškem. Ljudje so za vsakdanji kruh odvisni od italijanskih delodajalcev. Naveličali so se poslušati politike, ki se jim ni bati, da bodo prišli na oblast in se zato z javnim življenjem ne bavijo resno, temveč za pravljajo čas z medsebojnimi razprtijami. Majhne razmere, če hočete. Toda majhni so ljudje - ne tisti, ki garajo po poljih in trmasto ostanejo Slovenci, temveč tisti, ki bi naj vodili, pa zapadajo vsaj miselno pod laški vpliv. Iz tega izhaja, kar ste krstili za makaronarstvo. Mnogo krivde je na kom.režimu doma ki odbija svobodoljubne ljudi. Mnogo pa jo je tudi na Slovencih po svetu, ki se malo zmenijo za brate pod Italijo in na Tržaškem. V.K.

NIČ SE NI SPREMENILO

Motil se je, kdor je ob spremembi vrhovne oblasti v Jugoslaviji pričakoval kakšnih posebnih ali bistvenih izprememb. Stvarno je ostalo vse pri starem. Izmenjali so se nazivi, nekoliko drugače porazdelile tehnične kompetence, to je vse. Bistvo, da je vsak količkaj odločilen položaj v rokah komunista, je ostalo. Enako, da so na krmilu države isti ljudje kot so bili pred ustavno reorganizacijo.

Če so v Beogradu imeli pred 1948. letom zvezna ministrstva za posamezne panoge in če so jih kasneje preimenovali v svete, so zdaj v Zveznem izvršilnem svetu ustanovili komisije in odbore, poleg državnih tajnikov kot najvišjih uradov. Tako je n. pr. bil prej Boris Kidrič predsednik gospodarskega sveta zvezne vlade, zdaj pa je postal predsednik odbora za gospodarstvo v zveznem izvršnem svetu. Ali: Vljako Begović je bil prej "direktor glavne uprave za plan zvezne vlade", zdaj pa je "direktor zveznega zavoda za gospodarsko planiranje". Bivši pomočniki zunanjega ministra (Kardelja) Aleš Bebler, Veljko Mičunović in Bogdan Crnobrnja so zdaj postali podsekretarji v državnem sekretariatu za zunanje zadeve. Ista pesem je v ostalih resorih.

Podobno se godi in se bo godilo po šestih republikah. Miha Marinko je že bil izbran za predsednika Izvršnega sveta ljudske rep. Slovenije, kar odgovarja prejšnjemu predsedniku vlade. Enako Djuro Pucar v Bosni. Prejšnja podpredsednika slovenske vlade Ivan Maček in Marijan Breclj sta zdaj podpredsednika Marinkovega izvršnega sveta. Pač pa so bili za štiri državne tajnike v Sloveniji imenovani: Niko Šilih (notranje zadeve), Rihard Knez (pravosodje), Janez Vipotnik (gospodarstvo) in Danilo Dolgan (proračun in državna uprava).

Namesto Koče Popovića, novega državnega tajnika za zunanje zadeve, je bil postavljen za načelnika generalštaba gen. polk. Peko Dapčević. (ds)

LJUBLJANSKA POŠTA

Zaradi izključitve iz Kominfor me, so Čehi odpovedali dobavo potrebnih telekomunikacijskih naprav Jugoslaviji, s katerimi so namerali opremiti osrednje pošto poslopje v Ljubljani.

Tako so bila dela na tej zgradbi po poldrugoletni prekinitvi do končana šele sredi januarja, začeli pa so z njimi avgusta 1947. Naprave sta dobavili tvrdka Siemens iz Dunaja in Standard iz Londona.

Palača telekomunikacij stoji poleg Vzajemne zavarovalnice ob bivši Masarykovi cesti, zdaj Trgu OF na eni strani, na drugi pa meji na Pražakovo ulico. Med novo zgradbo in zavarovalnico pa teče podaljšana Cigaletova ulica, kamor je tudi obrnjeno glavno pročelje.

Ta stavba tehnične telegrafске telefonske službe pa je le del bodočega poštnege središča, ker name ravajo nasproti zgraditi še palačo za poštne direkcije z dvoranami za pisemsko, denarno in paketno službo. Palača telekomunikacij ima dva trakta, enega štiri in drugega šestnadstropnega.

RADAR

Na ljubljanski Tehnični visoki šoli so izdelali prvo doma narejeno radarsko napravo, ki ugotavlja okvare na električnih daljnovodih.

Naprava deluje po načelu električnih impulzov, ki jih pošiljajo po daljnovodih, na katerih se od mesta okvare ponovno odbijajo in vračajo nazaj k napravi. Ko s posebno napravo ugotove čas med odhodom in vrnitvijo impulza, lahko točno ugotove oddaljenost okvare na daljnovodu.

BOMBA V GORICI

V noči med 1. in 2. februarjem se je razpočila bomba pred vrati šolskega poslopja v Gorici, kjer so nastanjene slovenske šole. Policija je prišla - kljub močnemu poku - šele zjutraj na mesto dogodka. Tržaški "Giornale" sumniči, da so bombo nastavili in zažgali Slovenci. Izid preiskave še ni znan.

Naročnina za Klic Triglava: letno 24/-, četrletno 6/-